

31

Ugningoji Ženia

Gydytojų tobulinimosi instituto bendrabutis, pasak Vasios – tikras rojus vyrams. Mūsų – mažuma, o moterų ir merginų – šimtai. Suvažiavusios į Maskvą karštosios slavės skraido laiptinėse, poilsio kambariuose, virtuvėlėse, išskleidusios sijonų ir suknelių parašiotus. Egzotiškų bruožų kitatautės daug kuklesnės. Tačiau jų sabalo kailio spalvos plaukai, išryškinantys šviesiai rusvą odą ir akių kaštonus, skleidžia kitokį, neįprastą, kerintį, kažkokį ypatingą žavesį. Moteriškų kūnų sprogstamoji medžiaga kiekvieną rytą ir vakarą prisodrina orą, dirgindama uoslę bei kitas slaptąsias nervų galūnėles.

– Jura, į atvykęles nesidairyk. Rinkis maskviškę, jei nori pasilikti sostinėje, nesnausk, – auklėja mane Vasilijus.

– Manęs namuose laukia, – kartoju jam šimtąjį kartą.

– Palauks savaitėlę dvi, – dėsto jis savo filosofiją, – o po to susiras *chachalę*. Pats žinai: jos ilgai neištveria.

– Lietuvos kantrios.

– Žinau, kokios jos kantrios. Vyrai, kurie tarnavo Pabaltijyje, pasakojo...

Laimė, pamokslas greitai baigėsi, nes Vasia išskubėjo pas ke-tvirtą bandomąją patelę, kaip jis kad sako. Vyrukas nutarė: jeigu jų anatomija ir fiziologija atitiks, Čita praras teismo medicinos eks-pertą.

– Vasia, – kartą paklausiau, – ko tu atvažiavai į stažuotę? Pasi-tbulinti ar rujoti lyg šunelis, paleistas nuo grandinės?

O jis man tokiu rimtu veidu: nusibodo ir žmona, ir Čita.

– O vaikai? – išsprūdo man.

– Ką vaikai? Kaip visų, taip ir maniškiai, užaugs patys. Pas mus daug išsiskyrusių šeimų. Tai normalu... Žmona jauna, susiras kitą vyrą. Svarbiausia, kad karo nebūtų ir degtinės nepritrūktų.

– Vasia, bet juk tu – komunistas.

– Iš širdies tau, Jura, patariu: būk atsargesnis, niekada nepai-niok partijos reikalų su lovos linksmybėmis.

– O moralė?

– Palik tu ją teoretikams.

Vieną vakarą, jau įpusėjus stažuotei, į jūsų kambario duris pa-sibeldė nedidukė žvitriaakė, susirišusi plaukus į dvi linksmas uode-gytes. Nesumojai, ko jai iš tiesų reikėjo: ar užėjo degtukų pasisko-linti, ar pas Vasią, ar šiaip ko pasiteirauti... Tu pakvietei ją į vidų ir pamažu įsišnekote.

Netrukus banalybės, kurias plepėjote, įgavo visiškai kitokią reikšmę. Tu pradėjai nebegirdėti žodžių, jie pavirto švelniais vir-

pesiais. Žodžių nendryne, į kurį buvai patekęs, atsikvošėjai tik po geros valandos, kai pajutai, kaip mergiškas kūnas tyliai priglunda ir šnabžda: „Mano vardas Ženia.“

Ji pabučiavo tavo nosies galiuką, sukrykštė ir išbėgo, dar spėjusi pasakyti: „Rytoj susitiksime.“

Likai apstulbęs. Tikras kaimo Jurgis iš Lietuvos pamiškių.

Ženia, Ženia...

Jos kerinčio prisilietimo net bučiniu neįmanoma pavadinti. Kokia nuostabia galia gamta apdovanojo moterį!

Kai įgelia gyvatė, žmogus miršta, o kai prie vyro prisiliečia moteris, jis nebetveria be jos...

Ženia išėjo, o tu dar ilgai negalėjai susivaldyti: šilumos bangos ritosi ir ritosi, virpindamos įaudrintą širdį...

Ženia... Ženia...

Naktį sapnavau Oskarą. Sūnelis pirštuku smėlyje rašė žodžius, kurių nespėdavau perskaityti. Juos nuplaudavo vandeniu. Už mūsų nugarų ošė jūra, vėjas vis stiprėjo, vis galingesnės bangos atsirisdavo į krantą. Išvydau aukštą, tamsiai mėlyną sieną, kylančią iš pačios vandenų gelmės. Ji pakėlė mane į orą. Oskaras liko ant kranto. Slūgstantis vanduo jį pradėjo nešti į gilumą, į gūdžiausią juodumą.

– Tėveli!.. Tėveli!..

Ne tuojau supratau, iš kur sklinda balsas. Man pasidarė graudu. Rimstančiame vandenyje išvydau baltą leliją. Kiek toliau, tarp jūržolių, pamačiau kitą leliją, ir dar kitą, ir dar... Iš gelmės niro lelijų takas. Tuo baltu gėlių taku neėjo, o plaukė, kojomis nesiekdama vandens, mano motina su mažuoju Oskarėliu ant rankų.

Vaikas ištrūko iš jos glėbio, nušoko žemėn ir pasileido bėgti šaukdamas: „Tėveli!.. Tėveli!..“

Mane sapno jėga bloškė vis tolyn nuo jūros – broviausi per kažkokius brūzgynus, kelmynus, šiukšlių krūvas...

Tačiau Oskaras neatsiliko. Jis bėgo man iš paskos ir vis šaukė.

Staiga vaiko balsas prasmego tarp kažkokio keisto namo sienų. Pajutau baisų siaubą, norėjau kuo greičiau pabusti, tačiau rankos jau spaudė durų rankeną – aš ėjau į tuos bjaurius namus, į miglose skęstančią bakūžę, kurioje dingo Oskaras. Staiga visi daiktai prarado kontūrus, pradėjo tirpti, nykti. Tirpte tirpo ir mano kūnas: kojų pėdos, blauzdos, šlaunys, dubuo... O gal aš tik grimztu į žemę, kuri ryja mane?

Pradėjau dusti. Kaip bejmanydamas stengiausi prabusti, įkvėpti oro, tačiau nepajėgiau. Supratau, kad mane laiko prie lovos prispaudusios tvirtos rankos...

– Jura!.. Jura!.. Atsibusk! – rėkė Vasia, talžydamas mano skruostus kietu kaip lentgalis delnu.

Įkvėpiau ir praplėšęs sunkius akių vokus pamačiau juos abu – Vasią ir Rustamą.

Jiedu šnekėjo ir šūkavo vienas per kitą, kad nieko negalėjai suprasti. Tik po geros valandžiukės, kai nusimaudęs duše gėriau Rustamo paruoštą arbatą, pagaliau pasišnekėjome ramiai.

– Mus pažadino nežmoniškas tavo klyksmas, – pasakė Vasia, – o išgąsdino kūno traukuliai...

– Liaukitės pasakoję pasakas, aš sveikas kaip eržilas, – pasakiau.

– Jurgi, – patikslino uzbekas, – Vasia tiesą pasakoja. Reto pulso fone tau išsivystė kvėpavimo sutrikimas, panašus į Čein-Stokso sindromą.

– Netikiu judviejų pliurpalais, – gyniausi, nes to, apie ką jie šnekėjo, prisiminti negalėjau. – Kad nemalonus sapnas iškankino, tas tiesa. Aš dažnai per sapnus rėkauju...

– Tau reikia labai rimtai susirūpinti sveikata, – nenurimo Rustamas.

– Daktaras sako, daktaras žino...

Nuo visų baimių ir juodų minčių tave išgydė Ženia. Po paskaitų ir pratybų Aleksandro Višnevskio institute, su ja nesiskirdavote iki vidurnakčio. Artėjant baigiamajam egzaminui, Ženia bendrabutyje išsirūpino atskirą kambarį. Gavai progą išbandyti tave pavergiančio intymaus gyvenimo skonį su karšta kaip kunkuliuojantis vynas moterimi.

Birutei retsykais paskambindavai telefonu, ji sakėsi, kad nekantriai laukia tavęs sugrįžtančio.

Ženiai nepatiko, kad į telegrafą vaikštai vienas, ji veržėsi eiti kartu.

– Tu juk nemoki lietuviškai, – nusijuokei kartą. – Tai kokia nau-da klausytis, kai nieko nesupranti?

Galų gale Ženios prierašumas pradėjo nervinti: ji apie tave norėjo žinoti viską, iki smulkmenų. Kartą neiškentęs, pasakei jai griežtai:

– Ženia, mane trikdo priekabus tavo smulkmeniškumas.

– Nesuprantu... Juk kas vakarą prisiekinėjai, kad mane myli!

– Bet mes, lietuviai vyrai, esame labai savarankiški.

– Gerai, – atkirto. – Padarysiu taip, kad tavo kankintojai žus.

– Ką čia skiedi?

– Pamatysi.

Ji apglėbė tave ir užčiaupė lūpas savosiomis.

32

Maldauju jiems malonės

Lyg girdžiu balsą, – neatpažįstu kieno jis, – tačiau tonas labai pašaipus: „Kunigėli, dabar jus siųsime pasitobulinti.“

Tas pats balsas, tik su nostalgijos gaidelėmis: „Ar atsimeni, kad dar Kaune, vikaraudamas Jgulos bažnyčioje, svajojai apie žmogaus psichologijos studijas?“

Štai taip ir panašiai tyčiojasi iš manęs saugumiečiai. Visokių jų sutikau: keikūnų, storžievių, niūrių ir linksmy, o kartais – net labai protingų, kurių klausydamas gali patikėti sutikęs bendramintį.

Vienas toks, gana simpatiškas, aplankė mane Lukiškėse, belaukiantį teismo už vaikų mokymą, ir panoro pasišnekėti.

– Kunige Juozai, juk mudu nesame priešai? – pradėjo. – Tiesa, ar ne? Prašau, atsakykite nuoširdžiai.

Aš tyliu ir laikiu, kokias pinkles jis man rezga, taip saldžialiežuvaudamas.

– Jūs vadovaujatės nuostatomis, kurios skiriasi nuo manųjų, tačiau mudviejų tikslas tas pats: žmogus, ir dar kartą žmogus. Ar jūs, kunigai, galite atsakyti į klausimą: „Kas yra žmogus?“ Negalite. Tarybinis mokslas taip pat kol kas negali. Imanueliui Kantui buvo svarbūs žmogaus būties klausimai: ką žmogus gali žinoti? ką jis turi daryti? ko jis gali tikėtis? Pasak Kanto, į pirmąjį klausimą turinti atsakyti filosofija, į antrąjį – moralė, į trečiąjį – religija. Deja, Kantas paseno. Taip, taip... Be mokslo žmogus bejėgis. Juk nei mistikai, nei teologai neatsakė ir niekada neatsakys į Kanto klausimus?

– Išėity, kad aš, katalikų kunigas, atsakymus į šiuos klausimus išgirsiu tarybiniame kalėjime?

– Drauge, nepainiokite nusikalstamos veiklos su žmogaus problemomis. Kolektyviai mokydamas vaikus religijos, nekvietas lankydamas žmones namuose, jūs pažeidėte tarybinius įstatymus.

– Viršininke, drausdami kunigo veiklą, taip pat pažeidžiate tarybinius įstatymus.

– Kunige Juozai, tėvams nedraudžiama vaikus mokyti religijos dalykų.

– Bet jūs religingus tėvus persekiojate?

– Va, čia jūs, reakingieji kunigai, ir darote didžiausią klaidą, nuklysdami į buržuazinio nacionalizmo pelkę. Pradedate per pamokslus skleisti prasimanymus apie tikinčiųjų ir kunigų persekiojimus, apie pavergtą Lietuvą, jaunimą mokote antitarybinių dainų, dauginatė ir dalinatė draudžiamas knygas.

– Jūs pats sau prieštaraujate, pilieti viršininke! Pasiskaitykite savo konstituciją... Ar jūs neskaitote tarybinių laikraščių, kuriuose gausu straipsnių apie tarybinę demokratiją?

– Mes jūsų, kunige Juozai, tyčia į kalėjimą nesodiname. Taip... taip... Jūs tai puikiai žinote. Daug kartų mandagiai perspėjome, kad atsisakytumėte religine dogmatika maskuojamos antitarybinės agitacijos ir propagandos. Pirmąjį įkalinimą sumažinome beveik per pusę. Vis laukėme, gal galų gale pradėsite elgtis protingai. Į mus kreipėsi nepatenkinti parapijiečiai, kuriems nusibodo jūsų saviveikla. Tai jie apsilankė bažnyčioje, rado jus pamokslaujantį aštuoniasdešimčiai vaikų, pamoką nufotografavo, surašė aktą ir kreipėsi į teismą. Drauge Juozai, jūs bet kada galite tapti geru kunigu. Pagalvokite...

– Pilieti viršininke, tikriausiai kalėjime šiuo metu aš reikalingesnis, – pasakiau ir atsistočiau.

– Labai gaila... Labai gaila... Aš jums nuoširdžiai noriu padėti, o jūs tik „pilieti viršininke“, „pilieti viršininke“. Ką gi, nenori valgyti keptų ančių, teks vėl paragauti kalėjimo duonos.

Grįžau į kamerą, kur manęs laukė naujoji mano parapija. Ji nedidelė. Iki teismo mane dažnai kilnoja iš vienos kameros į kitą. Dabar vargstame šešiese. Kokie Viešpaties planai, aš nežinau, bet Juo pasitikiu. Aš reikalingas šitiems vyrams, kad pajustų, kas yra krikščionis.

Menkiausia smulkmena, rodanti šių nelaimingų žmonių pasikeitimą, prilygsta stebuklui. Štai Aleksandras nekenčia viso pasaulio, kas antras žodis – keiksmazodis, iš akių sklinda neapykanta. Jie ėjo trise, visi buvo išgėrę, sutiko mergaitę, įsitempė į namo katilinę, išprievertavo. Dabar, po teismo, jo laukia penkiolika metų nelaisvės. Namuose liko žmona ir sūnelis. Parodė nuotrauką. Vairutis toks gražus – kaip angelas. Vakar užpyliau jam vandens ant rankų, pasakė ačiū. Jis vis kartoja: „Penkiolika metų!“

Kai prabylu apie meilę, Aleksandrą ima juokas. Jo tėvus, išvežę į Sibirą, sunaikino komunistai. Aleksandras augo vaikų namuose. Nuo paauglystės už įvairius nusikaltimus vis atsiduria kolonijoje arba kalėjime. Žmona nuostabi, rūpinasi, siunčia maistą ir žada penkiolika metų laukti sugrįžtančio.

(Iš kunigo Juozo dienoraščio)

Žvelgiu į šituos tris nelaiminguosius vaikus, ir tarsiu norisi klausiti: ko nori iš manęs, Viešpatie? Tu matai, koks aš bejėgis prieš juos. Aleksandras Tavo vardą su baisiausiais keiksmiais maišo. Valgom bendrai tai, ką turim, bet jis pasiima, nejausdamas reikalo paklausti,

laukti pasiūlymo. Jam svarbiausi jo norai, nežabota puikybė ir neapykanta viskam, o ypač žmonėms... Aleksandras pasakė, kad aš pirmas žmogus jo gyvenime, kuris nesikeikia. Tik Tavo malonė gali juos pakeisti. Daugiausia, ką galiu jiems duoti – kentėti už juos vienybėje su Tavimi, Viešpatie... Kiek Tu leisi suprasti ir duosi jėgų tai įvykdyti.

Mąstomojoje maldoje prisiminiau Volodios ligą. Kada stovėjome prie jo narų bejėgiai, o jis raitėsi iš skausmo. Kaip norėjau jam perduoti lašelj meilės Dievui! Jam tai nesuprantama šalis. Taip ir mirtų mano akivaizdoje, ir nieko negalėčiau padėti... Likčiau kažkur šiapus, tarsi prie durų, pro kurias man negalima įeiti. „Nemo potest ad me venire, nisi Pater traxerit eum“* Kažkoku nauju ryškumu šiandien suspindo šitie žodžiai. Taip, niekas negali ateiti, niekas negali tapti tikintis, jei Jo malonė nepatrauks žmogaus. Koks bejėgis pasijuntu prieš šituos tūkstančius nelaimingųjų.

Čia visa kunigo gyvenimo problema. Jis nieko negali duoti sieloms, vien tik maldauti, kad jiems būtų suteikta malonė, vien kentėti už jų nuodėmes...

Kaip lengva nemylėti, užmiršti: „Visa, ką padarėte vienam iš mažiausių mano brolių, man padarėte.“ Taigi ir Aleksandriui, ir Volodijai, ir kitiems, nesvarbu, kas jie būtų ir kaip elgtųsi...

Kai kuriuos požymius atpažįstu ir savo gyvenime.

Noriu motociklo? Tai, žinoma, geriausia.

Užsimaniau tranzistoriaus? Tai japoniško.

Ir taip toliau.

Kas būtų buvę iš manęs, jei po pirmosios vagystės, kai man buvo vos penkeri, mama nebūtų prispyrus: „Kur tu šituos račiukus gavai?“

* Niekas negali pas mane ateiti, jei Tėvas jo nepatrauks. (Lot.)

Gražūs buvo tie račiukai, smagūs leistis nuo šlaito. Tačiau jie ne mano. Ne mano...

Kartojau tuos žodžius verkdamas, kai išgirdau kaimyno atspirinėjančią mamą: „Dar mažas, bet štai... pavogė.“

Šitiek metų praėjo, o tebejaučiu širdyje nemalonų karštį.

Blatnyjy parapija riečia šlykščiausius anekdotus, blevyzgoja, keikiasi, o aš guliu ant narų ir meldžiuosi.

– Ei, juodaskverni, gal pamiršai, kur esi? – šaukia jų *vierchas*. – Gal apkurtai? Ko toks nusmurgęs? Dievas nemėgsta ašarojančių davatų, juk pats mums aiškinai, kad jam patinka linksmi vyrukai...

Kurį laiką nekreipiu į išsišokėlį dėmesio, meldžiuosi užsimerkęs, stengdamasis negirdėti keiksmų tirados, kuri sklinda iš jo burnos. Taip praeina viena minutė, antra, trečia...

Matydamas, kad manęs neišves iš kantrybės, prisiartina ir kiek turi sveikatos keikiasi tiesiai į ausį. Šlykščiai kalba apie švč. Mergelę Mariją ir Jos Sūnų.

Atsimerkiu.

Keliuosi.

Keikūnas nutyla, atsitraukia per ištiestos rankos atstumą ir ruošiasi kumštynėms. Persižegnoju ir jį peržegnoju, garsiai tardamas žodžius, o tada jau tyliu balsu klausiu:

– Ar žinai, kaip po mirties atrodys tavo pragaras?

– Nė kiek nebijau, – mosteli ranka, tik vos vos paliesdamas mano nosį. – Kai dėsiu, tuoj pats atsidursi savo rojuje.

– Už ką?

Jis nusikeikia, nuspjauna, ir vėl smūgiuoja, dabar jau į paslėpsnius ir visa jėga. Griūvu ant kameros grindų, pritrūkstu oro.